

Rad na ulazi Christophera Wrena u drami „Mišolovka“

Smoljanović, Goran

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:254205>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)



SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. BIOGRAFIJA AGATHA CHRISTIE	3
3. "MIŠOLOVKA"	5
4. SEKVENCIJALNA ANALIZA PRIČE PODJELJENA NA ODLOMKE.....	6
5. DOGAĐAJ U CJELINI ZADATKA.....	9
6. DOGAĐAJ U SVAKOM POSEBNOM ODLOMKU.....	9
7. OSNOVNE OKOLNOSTI U OKVIRU KOJIH SE RAZVIJA PRIČA.....	11
8. LIK.....	12
9. KARAKTERIZACIJA IZ RADNOG PROCESA	16
10. VANJSKA ODREĐENJA.....	16
11. SVRHA BIOGRAFIJE I BUDUĆNOSTI LIKA	17
12. BIOGRAFIJA LIKA	19
13. BUDUĆNOST LIKA	21
14. ZAKLJUČAK	23
LITERATURA	24

1. UVOD

"U najvećem dijelu pripreme uloge glumac zapravo priprema sebe, za tu i za mnoge druge uloge. Sve što bi se moglo znati i učiniti u nekom zadatku (liku, ulozi, predstavi) ipak nikad ne može biti do kraja i neposredno dato u tekstu kao činjenica, nego se nalazi tu negdje, između redova, gotovo u enigmatskoj formi. Analiza je povezivanje otkrivenih činjenica i stvaranje novih."¹

U pismenom diplomskom radu obuhvatit ću nekoliko vrsta analiza drame, odnosno rada na ulozi te ću objasniti kako mi je taj rad pomogao u stvaranju uloge Christophera Wrena u drami Agathe Christie "Mišolovka". Nastojat ću pomoću tih alata na sceni ostvariti jedinstvo mjesta, vremena i radnje. Sekvencionalnom analizom priče imenovat ću svaku sekvencu glagolskom imenicom, to jest utvrdit ću događaje i njihov sklop u situaciji i okolnostima. Zatim ću odrediti objekt, a kasnije sve ostale pozicije prema objektu. Na kraju ću unutrašnjom karakterizacijom iz situacije odrediti osnovnu poziciju svog lika u cjelini zadatka i u odlomcima te za svaku poziciju isplanirati niz radnji u odnosu na priču. Pisanjem biografije i budućnosti lika pronaći ću motiv, odnosno posljedicu njegovog djelovanja u drami, odnosno kako je događaj u drami djelovao na njega i koja je to promjena što mu se dogodila. Time ću dramu staviti u centralno vrijeme, odnosno sadašnjost.

¹ Stjepanović, B. (2005). Gluma III Igra. Novi Sad: Sterijino pozorje. Str. 92

2. BIOGRAFIJA AGATHA CHRISTIE

Rođena je 16. rujna 1890. u mjestu Torquay u Devonu (Engleska) kao Agatha Clarissa Mary Milller. Bila je najmlađa od troje djece američkog poslovnog čovjeka, odgojena i školovana u Parizu odbacila je glazbenu karijeru zbog pretjerane stidljivosti. Za vojnog pilota Archibalda Christiea udala se 1914., a sama je postala apotekarka. U pubertetu je pisala pjesme, a kasnije je uživala u avanturama Doyleova Sherlocka Holmesa i Arsena Lupina. Za vrijeme Prvog svjetskog rata radila je u bolnici i stekla nešto znanja o otrovima koje će kasnije vješto koristiti u svojim djelima. Prvi detektivski roman "The Mysterious Affair at Styles" objavila je već 1920. godine. Knjigu je objavio izdavač John Lane, koji je objavio njenih prvih šest knjiga. Agathin je suprug 1926. zatražio razvod, jer se zaljubio u drugu ženu. Nakon toga je Agatha, već dodatno rastresena smrću majke, tajanstveno nestala. Cijela Engleska bila je uznemirena njezinim nestankom. Pronašli su je tri tjedna kasnije u malom hotelu gdje je objašnjavala policiji da je doživjela gubitak pamćenja. Godinu dana nakon razvoda (1927.) udala za mladog arheologa Maxa Mallowana kojeg je upoznala na putu u Mezopotamiju. Njegov poziv bio je njezino veliko nadahnuće. S njim je proputovala svijet. Tako su nastali romani: "Ubojstvo Roberta Eicoffa", "Leš u sarkofagu", "Ubojstvo u Orient expressu", "Deset malih crnaca", "Ubojstvo u Mezopotamiji", "Sajam zločina" I drugi. Objavila je 65 detektivskih priča, 12 drama, 16 svezaka kratkih priča, dvije poeme i knjigu za djecu "Star over Bethlehem". Pod pseudonimom Mary Westmacott objavila je šest romantičnih romana. Prema motivima 22 njena ostvarenja snimljeni su filmovi. Napisala je i vlastitu autobiografiju jednostavno nazvanu "An Autobiography", a koja je objavljena nakon njene smrti.

Iako je pred smrt izjavila: "Deset godina nakon moje smrti nitko me se neće sjećati", njen opus i dalje izaziva golemu čitateljsku pozornost. U knjižarama i danas diljem svijeta prodaju od tri do pet milijuna njenih romana na godinu. Čitaju je u zrakoplovima, čekaonicama, podzemnoj željeznici... Godinama je na vrhu liste najbolje prodavanih knjiga. Prema UNESCO-voj statistici

prodala je više primjeraka knjiga, i to u cijelom svijetu, nego bilo koji drugi pisac s engleskog govornog područja. Njezina djela samo u džepnom izdanju na godinu se prodaju u 1,5 milijuna primjeraka. Još jedna milijarda prodana je na 63 druga jezika. Višu prodaju imaju samo Biblija i Kur'an. Djela su joj prevedena na čak 103 jezika, 14 više nego Shakespearova djela. Titula lady dodijeljena joj je 1971., a godinu dana kasnije (1972.) njezin se voštani kip našao u londonskom muzeju Madame Tussand. Svoj posljednji roman napisala je 1973., a 1975. umro je inspektor Hercule Poirot, junak njenih mnogobrojnih priča, oniski Belgijanac koji je gubio živce kad bi mu se crni brk umočio u juhu. Za života je rješavao gotovo nerješive slučajeve, a pokopan je u Zastoru. Nekrolog mu je tiskan i u New York Times-u. Umro je jer je dosadio autorici, ali je i dalje među nama, u brojnim knjigama, filmovima i televizijskim serijama. Agatha Christie umrla je 12. studenoga 1976. godine.

Za njezinu književnu karijeru vezan je još jedan rekord: u londonskom kazalištu West End njena drama "Mišolovka" prikazuje se već punih 43 godine! Treba li reći da je dvorana uvijek puna. Možda i najpoznatije djelo Agathe Christie, "Mišolovka", najdugovječnija je predstava na kazališnim daskama koja se igra u kontinuitetu. U Londonu je postala jedna od gradskih znamenitosti, a među glumcima je i dalje stvar prestiža tko će u njoj uspjeti zaigrati barem jednom. Sljedeće godine "Mišolovka" slavi 60 godina izvođenja, gotovo bez ijednog dana prekida.

Ne računaju li se djela koja je napisao Shakespeare, kao i Biblija koja je brojem prodanih primjeraka izvan svake konkurencije, Agatha Christie može se pohvaliti rekordom u pogledu broja izdanih knjiga u svijetu kao i njihove naklade. Prodale su se, naime, milijarde njezinih prijevoda u zemljama širom svijeta, a da o gledanosti televizijskih serija, filmova i kazališnih predstava niti ne govorimo!²

² Preuzeto 1.5.2015. <http://www.velikabritanija.net/2011/12/17/misolovka-mousetrap-60-godina/> (VelikaBritanija.net)

3. "MIŠOLOVKA"

Zaplet "Mišolovke" naizgled je jednostavan: Mollie i Giles tek su otvorili svoj novi hotel u brdima. Snježne mećave odsijeku cijeli kraj od civilizacije, pa tako u hotelu ostanu zatočeni oni sami, četiri gosta te gospodin koji se kroz nanose snijega pokušao probiti svojim automobilom i zapeo u blizini. Policijski detektiv uskoro stiže u hotel – na skijama – kako bi obavijestio sve goste da postoje određene informacije kako će uskoro u hotel stići i ubojica, nakon ubojstva koje se nedavno dogodilo u Londonu. No, ne treba čekati mnogo – jedna od gošći, starija gospođa koja gunda i negoduje oko svega i svačega, uskoro je ubijena, pa uspaničeno društvo zaključi da je ubojica, čini se, već uspio doći u hotel i sakriti se u njemu! Bilo tko mogao bi biti ubojica...³

"Mišolovka" je srušila sve rekorde i postala najviše izvođena predstava na svijetu: "Mišolovka" (*The Mousetrap*) na programu je već 63 godine. Gledatelji je, dakle, mogu pogledati u Londonu jednako dugo koliko je i Elizabeta II. britanska kraljica. Prve su sezone u predstavi igrali poznati engleski glumac Richard Attenborough i Sheila Sim te je "Mišolovka" bila postavljena u kazalištu Ambassadors, a dvadesetak godina kasnije, 1973., preseljena je u kazalište u St. Martin's u kojemu i danas igra. Pritom nije preskočena niti jedna jedina izvedba! Tijekom ovih 63 godine, u predstavi su glumila ukupno 403 glumca, a još ih se 235 pojavljivalo u pripravničkom stažu, spremajući se preuzeti neku od uloga u slučaju spriječenosti glavnih glumaca. Upravo je Richard Attenborough zaslužan za tradiciju koja prati svaku izvedbu "Mišolovke" od prvih dana; radi se o čuvenom obraćanju publici na kraju svake izvedbe:

Sada kada ste vidjeli "Mišolovku", postali ste naši suučesnici u zločinu. Želimo da očuvate tradiciju i tajnu tko je počinitelj zločina sačuvate duboko u svojim srcima...

³ Preuzeto 1.5.2015. <http://www.velikabritanija.net/2009/07/02/misolovka-i-dalje-snazna-the-mousetrap-agatha-christie/> (VelikaBritanija.net)

... a sve to, dakako, kako bi i budući gledatelji mogli uživati u novim izvedbama ove predstave. Agatha Christie uvijek se ljutila na kritičare koji bi u novinama otkrivali tko je ubojica u njezinim pojedinim predstavama ili pričama, kvareći time zadovoljstvo gledateljima i čitateljima; njezin unuk prije nekoliko je godina iz novina saznao da je u članku o ovoj predstavi na Wikipediji navedeno ubojičino ime (ono je još uvijek tamo – za slučaj da si baš želite pokvariti dojam gledanja “Mišolovke” jednog dana).⁴

4. SEKVENCIJALNA ANALIZA PRIČE PODJELJENA NA ODLOMKE

Analizu priče radio sam prema uputama mentora, ravnaajući se prema knjizi "Gluma III" red. prof. Bore Stjepanovća. Svaka sekvencijalna podjela i imenovanje priče služi samo kao pretpostavka za radnju, radni naslov, i dobri su onoliko koliko su fleksibilni i koliko nas motiviraju na akciju. Svrha je precizirati u krajnjoj liniji događaje i točno ih locirati u tekstu od rečenice do rečenice. Utvrdivši događaje utvrdio sam i mjesta odnosno vremena koja su logična za prelazak iz jednog događaja u drugi. Te poveznice su jednako bitne za igru kao i sam događaj, odnosno nedjeljive su, a ipak su drugačije od samog vrhunca događaja. Zadatak je bio da se cijela drama podjeli na odlomke, a svaki od tih odlomaka na još manje odlomke koje Konstantin Stanislavski naziva "zadatci" te ću se stoga i ja držati tog termina. Analizirajući priču sam dobio jasniji i konkretniji uvid u cjelokupni događaj same drame. Naime, imenujući glagolskim imenicama svaku cjelinu posebno uočio sam točne prijelaze, odnosno dijelove teksta gdje završava jedna scena, a počinje druga. Iako je zadatak ove analize napraviti sekvencijalnu podjelu priče, utvrditi događaje i njihov sklop u situaciji i okolnostima nisam se mogao oteti dojmu da pratim kako moj lik doprinosi ostvarenju događaja te sam tražio odgovor na pitanje koja je njegova, odnosno moja uloga u tome. Analizirajući priču počeo sam ispravljati sam sebe u poimanju te sam razmišljajući o njemu,

⁴ Preuzeto 1. 5. 2015. s <http://www.velikabritanija.net/2011/12/17/misolovka-mousetrap-60-godina/> (VelikaBritanija.net)

Christopheru Wrenu počeo razmišljati u prvom licu, odnosno o meni, Christopheru Wrenu. Time je Christopher Wren, od imaginarnog lika koji se nalazi negdje drugdje postao dio mene. Nadalje su mi misli tekle "ja kao Christopher Wren djelovao bih..."

1. OTVARANJE PANSIONA

- pripremanje domaćina za početak poslovanja novootvorenog pansiona
- dočekivanje i upoznavanje gostiju
- radijska vijest o ubojstvu
- prihvaćanje neočekivanog gosta

2. NAJAVA DOLASKA POLICIJE USRED PROSUĐIVANJA O RADU PANSIONA

- ocjenjivanje usluge domaćina
- Christopherovo sklapanje savezništva s gospođicom Casewell za maltretiranje gospođe Boyle
- telefonska najava dolaska policije u pension
- kritiziranje domaćina i gostiju od strane gospođe Boyle
- utjeha
- suočavanje s istinom o nespretnom vođenju pansiona

3. UPOZNAVANJE S MOTIVOM NEDAVNOG ZLOČINA I NASILNO PROVOĐENJE POLICIJSKE ZAŠTITE

- dolazak narednika Trottera
- momentalno odsjecanje od ostatka svijeta
- upućivanje u motive ubojstva žrtve o kojoj su slušali na radiju
- dovođenje u vezu ubojstva i pansiona u kojem se sada nalaze

- najava potencijalne opasnosti
- opravdavanje prisilne zaštite
- upozoravanje i uzimanje podataka

4. IZOPČAVANJE I UBOJSTVO GOSPODE BOYLE

- maltretiranje gospode Boyle
- razotkrivanje veze gospode Boyle sa žrtvom ubojstva
- odbacivanje gospode Boyle
- suočavanje Mollie i gospođice Casewell sa prošlošću
- razotkrivanje namjerno presječene telefonske žice
- ubojstvo i otkrivanje leša gospode Boyle

5. ISTRAŽIVANJE UBOJSTVA

- ispitivanje pronalazitelja leša
- utvrđivanje lokacije ukućana u vrijeme ubojstva

6. SUMNJIČENJE I OPTUŽIVANJE CHRISTOPHERA

- Gilesovo optuživanje Christophera
- Mollie brani Christophera pred narednikom skrećući pozornost na druge ukućane
- Trotter unosi sumnju i pokolebava Mollieno povjerenje u Gilesa
- Christopherovo traženje izlaza iz nametnute situacije
- Christopherova ispovjest i neuspješno prihvaćanje sudbine
- Christopherova tuča sa Gilesom
- sukob bračnih partnera Mollie i Gilesa

7. UPOZORAVANJE UKUĆANA NA PRISUSTVO UBOJICE

- krađa skija narednika Trottera
- istraga o krađi skija
- upozoravanje ukućna da je ubojica među njima
- ispitivanje Paraviccinija
- ispitivanje gospođice Casewell

8. REKONSTRUKCIJA ZLOČINA

- rekonstrukcija događaja u vrijeme ubojstva

9. NEUSPJELI POKUŠAJ UBOJSTVA I HVATANJE UBOJICE

- neuspjeli pokušaj ubojstva
- hvatanje ubojice

5. DOGAĐAJ U CJELINI ZADATAKA

Christopher Wren bježeći od prošlosti biva uhvaćen u zamku koja nije namijenjena njemu.

6. DOGAĐAJ U SVAKOM POSEBNOM ODLOMKU

Radi lakšeg razumijevanja priče odredio sam događaj u svakom posebnom odlomku jednom rečenicom. S obzirom da je ova analiza, prema knjizi red. prof. Bore Stjepanovića "Gluma III", poglavlje "Uloga", nadogradnja odnosno sljedeći korak u stvaranju uloge sa dojmovima i saznanjima iz prošle analize krenuo sam raditi. Sklapajući rečenice obraćao sam više pozornosti na detalje odnosa između likova u tekstu te uz pomoć imenovanja događaja u prošloj analizi došao sam

do ukratko ispričane priče. Ovom analizom upotpunio sam uvid u rad na ulozi jer sam tijekom analiziranja vrlo jasno vidio, prepoznavao i nadograđivao postupke i radnje koje sam smatrao da su točne i u skladu s pričom.

1. Giles i Mollie, pripremivši sve što misle da je potrebno za otvaranje pansiona dočekuju goste
2. Usred upoznavanja gostiju međusobno i sa prostorom u kojem će neko vrijeme boraviti svoj dolazak najavljuje policija
3. Narednik Trotter, neuspješno uvjeravajući ukućane da im prijeti opasnost nameće se kao zaštitnik kako bi spriječio ubojstvo
4. Razotkrivši da je gospođa Boyle u prošlosti imala veze za žrtvom jučerašnjeg ubojstva , ukućani je izopčavaju iz društva te ona biva ubijena
5. Narednik Trotter policijskim metodama ispituje Mollie koja je pronašla leš , pokušava utvrditi tko je imao priliku i motiv počiniti ubojstvo te pažljivo prati tko kako od ukućana reagira
6. Budući da su svi vidjeli Christopherov odnos sa gospođom Boyle, on biva osumnjičen i optužen da je počinio ubojstvo
7. Budući da je netko ukrao skije koje su naredniku Trotteru jedino prijevozno sredstvo u tom trenutku , on upozorava ukućane na opasnost od novog ubojstva
8. Narednik Trotter provodi ideju rekonstrukcije događaja ubojstva, ali sa zamjenjenim ulogama kako bi zavarao ukućane te si stvorio priliku za novo ubojstvo
9. Budući da je gospođica Casewell prepoznala Trottera kao davno izgubljenog brata s kojim je odrasla na farmi gdje ih je skrbnica (prva žrtva) mučila i izgladnjivala, ona uz pomoć pravog policajca "pukovnika Matcalfa" razoružava ubojicu Trottera i spriječava novo ubojstvo

7. OSNOVNE OKOLNOSTI U OKVIRU KOJIH SE RAZVIJA PRIČA

MJESTO: novootvoreni pansion "Kod starog bunara" 45 minuta vožnje od Londona. Mjesto koje je zbog snježne mećave potpuno odsječeno od ostatka svijeta.

VRIJEME: tijekom snježne mećave , prvog dana otvaranja pansiona.

NAČIN: početnički nespretni , ali dostojanstveno. Zbog nemogućnosti uživanja u prirodi na jednom mjestu ima previše međusobno nepoznatih ljudi pa se doima kao da je gužva. Većina ih traži svoj privatni prostor, intimu , a nemaju tu mogućnost. Odnosi su lagano napeti i obavijeni velom tajne.

S obzirom na osnovne okolnosti dobio sam dojam kako je autorica teksta Agatha Chritie vješto dramski glumcima olakšala posao. Nedvojbeno je da se cijela drama temelji na njima i da se od presudne važnosti za postojanje "Mišolovke". Mjesto radnje je udaljeno i odvojeno od središta (Londona), odnosno izolirano, a ta izolacija je konkretizirana vremenskim neprilikama. Vremenske neprilike su ujedno i mjesto i vrijeme radnje, odnosno : mjesto gdje se događa snježna oluja i vrijeme snježne oluje. Ta okolnost svakom glumcu pruža jednu široku lepezu fizičkih postupaka koje može i treba upotrijebiti kako bi dočarao snježnu oluju. Budući da mi je kostim u odnosu na karakter lika bio šminkerski i neprimjeren za snježnu oluju, ja sam ulazeći na scenu odabrao da ću se tresti od hladnoće sve dok se kod kamina ne ugrijem dovoljno da bih skinuo kaputić. Još prije nego sam ušao na scenu udarao sam nogama o pod ne bih li ostavio publici dojam da tresem snijeg sa cipela. Skidanje kaputića sam vježbao jer sam uvidio mogućnost da tom aktivnošću odam djelić karaktera lika. S obzirom na sve to kao glumac sam vrlo zahvalan autorici. Povrh svega akteri su početnički nespretni u svom poslu te zbog toga svima odmah na početku postane neugodno, ali ih ipak, silom prilika toleriramo. Sve je to autorica napravila u svrhu onog što je nazvala "Mišolovka".

Doslovno svaka okolnost kako opća tako i kod likova pojedinačno odgovara naslovu drame u smislu da ih se nedvojbeno tiče. Pitanje je jedino tko je na kojoj strani "Mišolovke" , jeli ju je postavio ili je pomoćnik ili plijen koji samo što se ne ulovi. Svi su svojom prošlošću, sadašnjosti ili budućnošću u odnosu sa "Mišolovkom".

8. LIK

a) UNUTRAŠNJA KARAKTERIZACIJA

U analizi lika kao polazišnu točku uzeo sam činjenice koje su napisane u tekstu, a odgovaraju na pitanja : tko , s kim, kakav. Za unutrašnju karakterizaciju je bilo potrebno naći radnju i uzrok točno toj određenoj radnji, odnosno odgovoriti na pitanja : što i zašto.

"Karakter je otjelovljena volja, a volja se otjelovljuje neposrednom akcijom pomoću koje postaje stvarna ".

Osnovno određenje lika : skrivanje pred zakonom radi dezerterstva

Sporodna određenja lika: plah , šarmantan, znatiželjan, sanjar, opak, svadljiv, snalažljiv.

Radnje: skrivanje identiteta, utjerivanje straha, ogovaranje, potkopavanje, planiranje bijega, priznavanje istine, šarmiranje.

b) UNUTRAŠNJA KARAKTERIZACIJA IZ SITUACIJE

U cjelini zadatka Christopher Wren je objekt koji se sticajem nesretnih okolnosti našao u opasnosti da bude uhvaćen i optužen za krivi zločin.

Unutrašnjom karakterizacijom lika iz situacije odredio sam prema događajima u odlomcima poziciju Christophera Wrena što mi govori u kakvom je on odnosu sa ostalim likovima u nastalim situacijama. Unutrašnja karakterizacija iz situacije se zasniva upravo na odnosima jer kroz odnos dva lika ostvaruje se suradnja, odnosno radnja svakog pojedinog lika koja nas dovodi do sukoba dvije suprotstavljene sile. Taj sukob dvije suprotstavljene sile karakterizira prirodu njihovog odnosa i kroz njega dolazimo do drame. Pomoću analize unutrašnje karakterizacije iz situacije pronašao sam nastojanja Christophera Wrena i utvrdio motive koji pokreću njegove radnje. Locirao sam ga i konkretizirao njegovo postojanje. Konkretno sam nadogradio prijašnje dvije analize sagledavajući situacije samo iz njegove perspektive. Time sam dobio uvid u zadani razvoj i promjenu koju je ta dinamička sila dužna donijeti. Našao sam točniji zadatak u izgradnji uloge koji se odnosi na unutarnju radnju, odnosno nastojanje lika.

1. OTVARANJE PANSIONA

- Christopher Wren je objekt kojeg , kao gosta domaćini pansiona srdačno dočekuju i uslužuju, dok gošća gospođa Boyle odbija rukovati se s njime i tako povrijedi njegove osjećaje.

2. NAJAVA DOLASKA POLICIJE USRED PROSUĐIVANJA O RADU PANSIONA

- Christopher Wren je subjekt koji želi eliminirati glavnu kritičarku gospođu Boyle. Plaši ju iznenadnim pojavljivanjem u prostoriji i komentiranjem razgovora te sklapa savezništvo sa gospođicom Casewell u svrhu oslobađanja od njezine prisutnosti

3. UPOZNAVANJE S MOTIVOM NEDAVNOG ZLOČINA I NASILNO PROVOĐENJE POLICIJSKE ZAŠTITE

- Christopher Wren je protivnik koji negira postojanje opasnosti i ismijava se na račun novonastale situacije, odnosno prisutnosti ubojice. Pokretima aludirajući da je homoseksualac

odbija muški dio ukućana od sebe i na taj način uvijek skreće pozornost. Ta karakteristika je dominantna i to je njegov obrambeni mehanizam. Budući da već godinama skriva svoju prošlost, sada kada tijekom ispitivanja govori istinu ostavlja dojam kao da laže.

4. IZOPČAVANJE I UBOJSTVO GOSPODE BOYLE

- Christopher Wren je subjekt i pokretač izopćavanja gospođe Boyle. Grubo se šaleći s njom tako što joj na uho zviždi melodiju pjesmice koja je ubojičin signal pokušava joj utjerati strah u kosti. Kad mu to ne uspije jer mu gospođa Boyle odbrusi, pretvara se da je sam ubojica te joj se, zabavljajući ostale prišulja s leđa i primi e za vrat. Time je obratio pažnju ukućana na sirotu stariju gospođu koju su oni razotkrili i izopćili, a potom ju je netko i ubio.

5. ISTRAŽIVANJE UBOJSTVA

- Christopher Wren je pomoćnik u namjeri, ali ne i u djelu jer ne zna ništa. Budući da je iznenađen i šokiran ubojstvom gospođe Boyle, Christopher kroz plač odgovara na pitanja narednika Trottera dajući sve od sebe da se ubojstvo razriješi. Kako sam ne zna ništa, na žalost nije od velike pomoći. Odbija odgovoriti na pitanje što je radio u svojoj sobi za vrijeme ubojstva, jer mu je neugodno priznati da je masturbirao. Tako sam na sebe privlači sumnju.

6. SUMNJENJE I OPTUŽIVANJE CHRISTOPHERA

- Christopher Wren je objekt jer po unutrašnjem opisu i po godinama starosti odgovara osobi za koju se sumnja da je počinitelj. Giles Ralston ga optužuje za ubojstvo ne bi li tako supruzi Mollie dokazao da je bio u pravu kada je procijenio Christophera pri prvom susretu kao svojevrsnog kriminalca. Od straha da će završiti u zatvoru Christopher traži pomoć od Mollie u planiranju svog bijega. Ona ga tješi i ohrabruje da se suoči s istinom ma kakva ona bila, a "Christopher" prizna da je

sve što je do sada rekao laž, pa čak i njegovo ime i način na koji ga je "dobio". Braneći Mollie potuče se sa Gilesom.

7. UPOZORAVANJE UKUĆANA NA PRISUSTVO UBOJICE

- Christopher Wren je objekt s kojeg se stjecajem okolnosti polako otklanja sumnja da je ubojica. Iako su narednikove skije nestale Christopher svojim pojavljivanjem otklanja sumnju da ih je on uzeo. Nastoji pridonijeti pronalasku skija jednako kako je pridonosio i razrješenju ubojstva, međutim ništa ne zna niti je išta vidio što ga drži u pasivnom položaju glede istrage. Uvidjevši da ipak nije od pomoći odlazi u svoju sobu.

8. REKONSTRUKCIJA ZLOČINA

- Christopher Wren je pomagač koji pozivajući ukućane na okupljanje podržava inicijativu narednika Trottera. Iako podržava inicijativu hvatanja ubojice suprotstavlja se Trotterovoj nedovoljno objašnjenoj ideji rekonstrukcije te ga tako navodi na potpuno razotkrivanje istrage. Budući da su zamijenili uloge u rekonstrukciji zločina, Christopher dobivši zadatak drage volje odlazi u sobu Gilesa Ralstona, a ostali ukućani svaki na svoje mjesto.

9. NEUSPJELI POKUŠAJ UBOJSTVA I HVATANJE UBOJICE

- Christopher Wren je objekt jer pobjegne nakon hvatanja pravog ubojice Budući da je priznao Mollie da je dezterter i da se godinama skriva pred zakonom pobjegao je čim mu se ukazala prilika jer je shvatio da će sada doći prava policija. Svojim bijegom je dokazao da je Giles Ralston bio cijelo vrijeme u pravu kada ga je pri prvom susretu okarakterizirao kao "jedan od onih koji dođu s praznim koferom, a kad treba platiti pobjegne".

9. KARAKTERIZACIJA IZ RADNOG PROCESA

Karakterizacija iz užeg radnog procesa se odnosi neposredno na radnje koje lik obavlja na sceni. Verbalizirajući ih pružio sam odgovor na pitanje : kakav je Christopher Wren u odnosu sa ukućanima što je od krucijalne važnosti za igranje predstave.

Karakterizacija iz šireg radnog procesa se odnosi na ono što bih nazvao osnovnom radnjom. Christopher Wren je bjegunac i to je ono što ga prati tijekom cijele predstave, a neminovno utječe na ishod događaja jer svojim prikriivanjem identiteta unosi zbrku i nepovjerenje.

Uži radni proces: onaj kojeg sumnjiče-sumnjivac. (podsmjehuje se narednikovoj istrazi, maltretira gospođu Boyle koja je buduća žrtva, sklapa savezništvo protiv nje i izvrgava je ruglu, šali se da će je zadaviti, pokušava pobjeći, bježi)

Širi radni proces: dezertar – bjegunac pred zakonom (izigrava homoseksualca kako bi odbio pozornost muških od istine da je dezertar, laže o tome kako je dobio ime po slavnom arhitektu Christopheru Wrenu, priznaje da je kukavica i da žali što majka nije pored njega, bježi)

10. VANJSKA ODREĐENJA

Budući da je Agatha Christie u didaskalijama pisala uglavnom postupke pojedinih likova našao sam se u situaciji da iz radnji i karaktera stvorim vanjski izgled Christophera Wrena. Bilo je potrebno pronaći vanjska određenja lika putem kojih ću, prilikom obavljanja neke radnje izraziti i karakter lika. Pazio sam da ne upadnem u zamku prevelikog uljepšavanja samo radi toga da bude što ljepši jer to bi mi sigurno u pojedinim trenucima otežavalo igru. Vanjska obilježja lika planirao sam s obzirom na unutarnja obilježja jer jedna odražavaju druga. Trudio sam se postići taj balans.

Christopher Wren je nježan mladić, suptilnih pokreta uvelike feminiziran. Prati modu i nastoji biti ekstravagantan, stoga nosi "umjetnički" raščupanu frizuru, a raznobojne kravate i marama oko vrata mijenja svakom mogućom prigodom. Na tamnu kombinaciju odjeće nosi bijele cipele čime odudara od drugih. Maksimalno je uredan i prepun je vanjskih detalja tako da odaje sliku nekoga tko je po prirodi precizan i zna točno što želi. To je i istina jer on ima samo jedan cilj, a to je ne dopustiti da padne u ruke zakona. Mogu reći da fizički odaje dojam čovjeka kojem je svaka dlaka na svom mjestu.

11. SVRHA BIOGRAFIJE I BUDUĆNOSTI LIKA

Biografija lika podrazumijeva sve ono što smatram bitnim iz prošlosti, a čega se posljedica može očitovati u drami. Drugim riječima, uvelike izmišljajući biografiju u prošlosti tražim motiv lika koji ga nagoni da čini ono što čini u sadašnjosti, odnosno u drami. Biografijom i budućnošću lika konkretiziramo činjenice koje su mu se dogodile ili mislimo da će mu se dogoditi i te iste obogaćujemo upotrebljavajući svoju maštu kako bi ih "razotkrili" i našli im balans u "sadašnjosti". Pišući biografiju i budućnost neminovno sebe i svoj glumački odnos prema liku nadograđujemo do te mjere da nam lik postane drag. Mi počinjemo osjećati "nešto" prema njemu. To me dalje navodi na činjenicu da je dobar glumac onaj glumac koji u svakom trenutku brani svoj lik koji igra, pa makar igrao i najvećeg zločinca. Tada je lik vjerodostojan i istinit.

Christopher Wren tijekom cijele drame zapravo bježi od zakona te se sklopom nesretnih okolnosti koje se posredno tiču i njega našao u zamci i prijeti mu opasnost da bude uhvaćen za zločin koji nije počinio.

Iako je zadatak u glumi težiti istinitosti radnji, na posljetku sam vrlo jednostavno našao istinit odgovor za lika koji 99.9% vremena u drami laže. Naime u drami gotovo da ne postoje napisane

istinite činjenice o Christopheru Wrenu izuzev toga da je dezerter, da mu nedostaje majka i da je sve što je do tada rekao laž.

Na početnim probama, naći istinu mi je predstavljalo veliki problem. Ipak sam se uzdao u reputaciju Agathe Christie i vjerovao da je sigurno negdje u tekstu ili u igri dala odgovor na sva pitanja o Christopherovom laganju. Kako igrati istinu nekoga tko cijelo vrijeme laže? Što je to što on skriva? Ti odgovori nisu nigdje pisali.

Ušavši u prostor, na ruku mi je išla situacija koja se odvija od početka drugog čina kada Christopher postane glavni osumnjičenik za ubojstvo. Time je on postao predmet istrage, drugim riječima po funkciji u drami on je postao objekt.

Ako bismo glumu opisali tvrdnjom: akcija-reakcija onda je na Christopheru bilo u drugom činu da samo pokaže reakciju na novonastale okolnosti jer inicijativa radnje više nije bila njegova.

Kroz igru na probama sam shvatio da se odgovor o njegovoj istini nalazi točno u jednoj jedinoj istinitoj rečenici koju on izjavi pod pritiskom, a to je priznanje da je dezerter.

"ja sam pobjegao iz vojske"

Na toj rečenici sam temeljio biografiju i budućnost lika te sam posebnu pozornost obratio da ta rečenica u kojoj on priznaje Mollie da je dezerter bude životno presudna za njega.

Uzevši u obzir Christopherov habitus, odnosno vanjsku karakterizaciju lika do koje sam u suradnji s redateljem došao tijekom probavanja scena izmislio sam događaj na Normandiji koji sam naveo u biografiji, s obzirom na njegovu plahu narav opisao sam njegove misli u trenucima kada mu je život visio o koncu.

Zanimljivo mi je bilo to što se u tekstu dalo naslutiti da ga je Agatha Christie zamislila kao jednog vrlo feminiziranog mladića. Na prvi pogled svi smo pomislili da je homoseksualac, međutim tu tvrdnju sam tijekom proba opravdano opovrgnuo.

Ako je on homoseksualac, a u to vrijeme homoseksualizam je bio zakonom zabranjen onda on sigurno neće tako otvoreno pokazivati svoju seksualnu orijentaciju, međutim u drami je vrlo

naglašeno da on to pokazuje. Isto tako je naglašeno da on cijelo vrijeme laže pa sam zaključio da laže i u vezi homoseksualizma. Nametnulo se pitanje: zašto? Da bih na to dobio odgovor povezao sam nekoliko činjenica iz drame i života.

U to vrijeme homoseksualizam je bio zakonom zabranjen što me dovelo do zaključka da je prisutna bila homofobija. Christopher Wren je bježao od zakona jer je bio dezenter. Skrivao se, lagao i uspješno bježao policiji punih 8 godina. Policiju su u to vrijeme uglavnom činili muškarci. Stoga je Christopher Wren svojim feminiziranim ponašanjem namjerno budio gađenje i homofobiju kod muškaraca te ih tako odbijao od sebe odmah pri prvom susretu ne bi li ih naveo na krivi trag u vezi dezenterstva. Vodio se poslovičom "Bolje spriječiti, nego liječiti". Fizičke akcije feminiziranog ponašanja pretvorio sam pomoću biografije i budućnosti lika u aktivnosti te sam time učinio lik mudrim, sposobnim i hrabrim odnosno stvorio mu vrline koje istinski odgovaraju glumcu za postojanje na sceni tijekom igranja predstave. Učinio sam ga živim ili kako bi se glumačkim žargonom reklo: "dobio sam ga u tijelu".

12. BIOGRAFIJA LIKA

Istinu Christophera Wrena Agatha Christie je smjestila u svega nekoliko rečenica u odlomku koji sam nazvao "Christopherova ispovijest" kada ga Mollie razotkrije te joj on, kao majčinskoj figuri otkriva svoju tajnu. Ta njegova strogo čuvana tajna, da je dezenter te da je pobjegao iz vojske bila je dovoljan temelj za nastanak biografije lika te opravdavanje svih radnji koje on poduzima tijekom drame.

Prema tome što je "Mišolovka" nastala 1952. godine zaključio sam da se njegov bijeg iz vojske zapravo dogodio tijekom rata. On je pobjegao s ratišta. Konkretizirajući događaj bijega odabrao sam da je Christopher Wren bio jedan od mnogih britanskih vojnika koji su sudjelovali u iskrcavanju na Normandiju 1944 godine.

Tada je bio star 19 godina i to je bila prva bitka u kojoj je sudjelovao. Prisilno je regrutiran kao srednjoškolac umjetničke škole za slikare u Londonu te je odveden u vojarnu na 6 mjeseci tijekom kojih je prošao temeljnu obuku vladanja oružjem. Tako "spreman" poslan je zajedno s tisućama ostalih mladića na Normandiju.

U vrijeme iskrcavanja njegov vod je naišao na zasjedu gdje su ih dočekali neprijatelji u tri mitraljeska gnijezda. Kad je počeo obračun Britanci nisu imali šanse i u krvoprolieću su izginuli svi osim njega. Vojnik koji je hodao ispred Christophera naišao je na minu koja je eksplodirala, raznijela ga i odbacila direktno na Christophera. Tako prekriven krvlju i raznesenim dijelovima tijela suborca jednostavno se skamenio i ostao ležati. Nije ga više bilo strah niti je osjećao nagon za preživljavanjem. Zvukovi pucnjeva i urlika su tada prestali biti nepodnošljivi i u tom trenutku s pogledom prema nebu kao da mu je osjetilo sluha prestalo obraćati toliko pozornosti na dominantan zvuk pucnjeva. Imao je osjećaj kao da postaje sposoban izolirati zvuk koji želi slušati, a pažnju mu je privukao lepet krila nekog jata ptica koje su se uzbudile od pucnjeva i poletjele. Potpuno izgubivši pojam o vremenu i prostoru u kojem se nalazi natrag ga je vratio komarac koji mu se napio krvi točno s sredine čela. Christopher je ustao i bio je sam, okružen leševima suboraca i neprijatelja. Nije nigdje bilo nikoga. Od tada više nije htio primiti oružje u ruke.

Kasnije se nekim čudnim putevima vratio u Britaniju te je otišao posjetiti majku, ali je saznao da je ona umrla nekoliko tjedana prije njegovog povratka. Shvatio je da ga smatraju poginulim i počeo se predstavljati raznim drugim imenima ne bi li sakrio svoj identitet i izbjegao optužbu za dezerterstvo. Živio je po raznim hotelima i pansionima te je bio, kao što je Giles Ralston posumnjao, jedan od onih koji dođu s praznim koferom i odsjednu neko vrijeme kod domaćina, a kad treba platiti pobjegnu. Ljude je, s vremenom, počeo smatrati lakovjernima, čak i glupima, pa se u jednom pansionu odvažio predstaviti kao William Shakespeare, ali je vlasnik posumnjao u laž pa je "Christopher" promptno reagirao te predstavljanje okrenuo na šalu.

Kako je vrijeme odmicalo postajao je sve vještiji u lažima pa je tako u pansionu "Kod starog bunara" imao spremnu tužnu priču o tome kako je dobio ime Christopher Wren.

13. BUDUĆNOST LIKA

Christopherova budućnost počinje i prije završetka drame. Nekoliko minuta nakon što su uhvatili ubojicu Trottera, Christopher je ukrao skije i pobjegao. U svakom slučaju namjera mu je i bila pobjeći i ne platiti boravak u pansionu, a hvatanje ubojice i dolazak prave policije mu je bio samo još jedan dodatni motiv.

Poznanstvo s Mollie uvelike je utjecalo na njega prvenstveno zbog toga što je ona prva osoba od nemilog događaja na Normandiji i njegovog bijega s ratišta kojoj je on priznao istinu. To mu je otvorilo oči i misao koja mu je tada prošla kroz um kasnije mu je promijenila život. Ta misao ne može se reći u jednoj rečenici. U trenutku priznavanja osjetio je kao da se komadić svemira otvorio nad njim i da mu je sve oprošteno.

To će ga pratiti u obliku grižnje savjesti sljedećih 15 godina svaki put kad bi nastavljao s lažima i krivim predstavljanjem.

Još jednom će mu se dogoditi da upadne u sličnu zamku i to pod optužbom za homoseksualizam koji je tih godina u Velikoj Britaniji bio zakonom zabranjen. Međutim, Christopher će se i iz toga izvući doslovno bježeći od policije koja će za njime trčati.

Nakon 15 godina ponovo će vidjeti Mollie. Ona će s Gilesom i troje djece šetati gradskom šetnicom, a Christopher će preko puta ceste ostati skamenjen, jer mu je ona misao o oprostu ponovo prostrujila kroz um. Neće im se javiti, ali će se tada predati policiji. Neće ga streljati niti zatvoriti zbog dezerterstva, ali će mu dati nečastan otpust iz vojske. Christopher će nakon toga početi pisati kratke priče i romane i od toga će živjeti.

Jednom će otići posjetiti Mollie i Gilesa u pansion "Kod starog bunara" i ponijeti će sa sobom novac koji im je svojevremeno ostao dužan, no to mjesto će voditi neki drugi ljudi kojima će Mollie i Giles prodati imanje. Nikada više neće sresti Mollie. Neće se ženiti niti imati djece, a sada ima 91 godinu i još uvijek živi u Velikoj Britaniji.

Iako je "Mišolovka" kriminalistička drama vrlo se jasno vidi utjecaj drugog svjetskog rata na pisanje Agathe Christie. Naime svi muški likovi su sudjelovali u ratu. Christopher Wren je dezerter, Giles Ralston je bio u mornarici, narednik Trotter – Georgie je dezerter, pukovnik Matcalf, za njega samo ime govori. Jedino gospodin Paraviccini koji je stranac nema takvo obilježje, no vrlo ga se lako prema djelatnosti koju obavlja može okarakterizirati kao ratnog profitera. On je švercer.

14. ZAKLJUČAK

Koristeći se literaturom i uputama iz knjige "Gluma III" red. prof. Bore Stjepanovića i uz pomoć mentora doc.art. Majkla Mikolića, glumačkim žargonom rečeno, svoj "rad za stolom" sam razvio i obogatio te sam stekao dublji uvid u analizu drame.

Sekvencionalnom analizon priče imenovao sam svaku sekvencu glagolskom imenicom, odnosno utvrdito događaje i njihov sklop u situaciji i okolnostima. To mi je pomoglo da obratim više pozornosti na strukturu i karakter događaja, a istovremeno sam tražio utjecaj svog lika u tim situacijama. Zatim sam odredio objekt, a kasnije sve ostale pozicije prema objektu, što me dovelo do zaključka da se djelovanje mog lika, koji je postao objekt istraživanja u drugom činu svodi na reakciju. Prema jednoj od definicija gluma je akcija-reakcija. Na kraju sam unutrašnjom karakterizacijom iz situacije odredio osnovnu poziciju svog lika u cjelini zadatka i u odlomcima te za svaku poziciju isplanirao niz radnji u odnosu na priču. Ti alati su mi otvorili mogućnost da sagledam svaku pojedinu situaciju iz različite perspektive. Svjedočim tome i smatram da je vrlo zahvalno razvijati tu sposobnost putem zadanih vježbi. Pisanjem biografije lika pronašao sam motiv njegovog djelovanja u drami za što je bilo potrebno da upotrijebim svoju maštu i logiku. Budućnost lika mi je također pomogla da pronađem odgovor na to kako je događaj u drami djelovao na njega i koja je to promjena što mu se dogodila. Time sam dramu stavio u centralno vrijeme, odnosno sadašnjost. Radeći biografiju i budućnost lika razvijao sam koncentraciju za sadašnjost Christophera Wrena te sam ga oživotvorio na sceni.

Je li moj zanat postao umjetnost? Na publici je da procjeni.

LITERATURA

Knjiga:

- Stanislavski, Konstantin Sergejevič (2006). Sistem (Teorija glume). Beograd: Ethos.
- Stjepanović, Boro (2005). Gluma I. (Rad na sebi). Novi Sad: Sterijino pozorje.
- Stjepanović, Boro (2005). Gluma II. (Radnja). Novi Sad: Sterijino pozorje.
- Stjepanović, Boro (2005). Gluma III. (Igra). Novi Sad: Sterijino pozorje.

Internetski izvori:

- VelikaBritanija.net. <http://www.velikabritanija.net/2011/12/17/misolovka-mousetrap-60-godina/>, preuzeto 1.5.2015.
- VelikaBritanija.net. <http://www.velikabritanija.net/2009/07/02/misolovka-i-dalje-snazna-the-mousetrap-agatha-christie/>, preuzeto 1.5.2015.